

Vergaderjaar 2022–2023

34 352

Uitvoering en evaluatie Participatiewet

Nr. 265

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR ARMOEDEBELEID, PARTICIPATIE EN PENSIOENEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 januari 2023

Inleiding

In de brief Aanpak Krapte op de Arbeidsmarkt van 17 december 2021¹ is toegezegd u eind 2022 een uitgebreide voortgangsbrief te sturen over het programma Simpel Switchen in de Participatieketen (Simpel Switchen).

Binnen Simpel Switchen staan de behoeften en mogelijkheden van het individu centraal. Samen met veel partners werken we aan het versoepelen van overgangen in de participatieketen zodat mensen makkelijker aan het werk kunnen gaan en blijven en daadwerkelijk mee kunnen doen op de voor hen best passende plek. We richten ons vooral op het versoepelen van de overgang tussen uitkering en werk en op het versoepelen van overgangen tussen dagbesteding, beschut werk, de banenafpraak en regulier werk (heen-en-terug). Het is belangrijk dat mensen hierbij integraal worden ondersteund en begeleid en dat de financiële onzekerheden zoveel mogelijk worden weggenomen.

Hieronder vindt u een terugblik op de activiteiten van het afgelopen jaar en een blik vooruit naar de doelstellingen van Simpel Switchen voor de komende jaren.

Een terugblik, wat hebben we gedaan en waar staan we nu

Met Divosa en vele partners² werken we samen in de Werkplaats Simpel Switchen. Hier informeren en inspireren we elkaar en werken we gezamenlijk aan de Simpel Switchen doelen. We kijken altijd vanuit het

¹ Kamerstuk 29 544, nr. 1086.

² Ministerie van VWS, UWV, Movisie, SAM (beroepsvereniging voor uitvoerders in het publieke sociaal domein), VNG, Cedris, VGN, LCR, Ieder(in), Nibud, Inlichtingenbureau, Programmaraad Regionale Arbeidsmarkt, Landelijk Federatie Belangenverenigingen Onderling Sterk (LFB) en MIND.

individueel waar processen in de uitvoeringspraktijk kunnen worden verbeterd en eventueel aanvullend aanpassing van wet- en regelgeving nodig is om drempels in de overgangen te verlagen en het makkelijker te maken mee te doen op de best passende plek. Indien nodig doen we (verdiepend) onderzoek om knelpunten en oplossingen te identificeren.

Uitbouwen van de Simpel Switchen beweging

In de jaren 2019 tot en met 2021 heeft Simpel Switchen veel producten opgeleverd. Denk hierbij aan de toolkit parttime werk, de Inspiratielabs On Tour (IOT's) en de serious game één uur in de bijstand³. Begin dit jaar hebben we een effectmeting gedaan naar het gebruik van deze producten. Hieruit bleek dat gemeenten enthousiast zijn over Simpel Switchen. Het spelen van de serious game bleek een goede manier om het bewustwordingsproces te starten en aan te zetten tot daadwerkelijke verandering van processen in gemeenten. Denk daarbij aan het aanpassen van brieven aan klanten, maar ook aan het stroomlijnen van het aanvraagproces van de bijstand. Ook IOT's hebben de nodige verandering in gang gezet. De opgedane inspiratie is door gemeenten regelmatig omgezet in concrete actie. De overige producten van Simpel Switchen blijken echter nog niet erg bekend en worden nog niet veel gebruikt. Afgelopen jaar hebben we daarom veel activiteiten uitgevoerd, gericht op het vergroten van de bekendheid van de producten. Zo hebben er dit jaar vanuit met name gemeenten, zorginstellingen en UWV ruim 150 mensen deelgenomen aan webinars over Simpel Switchen, bijna 100 mensen hebben deelgenomen aan nieuwe IOT's en rond de 175 mensen hebben deelgenomen aan de leergang Simpel Switchen.

Verbeteren van de uitvoeringspraktijk

In 2020 hebben Movisie en Stimulansz in opdracht van de Ministeries van SZW en VWS de Verkenning Simpel Switchen op de kaart opgeleverd⁴. Hierin staan de belemmerende en bevorderende factoren bij het switchen tussen (arbeidsmatige) dagbesteding en vormen van werk centraal. In 2021 heeft u hierover een brief met een aankondiging van activiteiten ontvangen⁵. Daarnaast heeft Instituut Gak het programma Stap voor Stap: van dagbesteding naar (beschut) werk, opgezet. Over dit programma en de voortgang van de toegezegde activiteiten, wordt u hieronder geïnformeerd.

Programma Stap voor Stap

Uit de genoemde Verkenning komen meerdere redenen naar voren waarom het voor deelnemers aan dagbesteding lastig is een stap verder te komen richting de arbeidsmarkt. Het gaat dan bijvoorbeeld om een nog niet soepel lopende samenwerking tussen partners en het niet altijd centraal stellen van de ontwikkeling van individuele deelnemers. Om deelnemers van dagbesteding te ondersteunen bij de overgang naar (beschut) werk start Instituut Gak een tweejarig programma. Lokale projecten, waarin aanbieders van dagbesteding, gemeenten en lokale werkgevers aan deelnemers van dagbesteding de kans bieden om (beschut) aan het werk te gaan, worden gestimuleerd. Hierbij is een terugkeer altijd mogelijk. Aan dit programma wordt ook een onderzoek gekoppeld waarmee naast de opbrengsten ook de verhalen van deelnemers en ervaringen van organisaties na afloop van het programma breed beschikbaar worden gesteld. Het programma start in januari 2023.

³ Zie voor alle producten www.simpel-switchen.nl.

⁴ Kamerstuk 34 352, nr. 203.

⁵ Kamerstuk 34 352, nr. 217.

Voortgang activiteiten

Organiseren van Inspiratielabs On Tour (IOT's)

In 2022 heeft Divosa, in navolging van de succesvolle IOT's in eerdere jaren opnieuw IOT's georganiseerd bij verschillende gemeenten. De switch tussen dagbesteding en (beschut) stond daar centraal. In deze bijeenkomsten hebben zo'n 100 mensen van vooral UWV, gemeenten en zorginstellingen elkaar geïnformeerd en geïnspireerd.

Zo werd het belang van een flexibel en divers aanbod beschut werk benadrukt evenals het werken vanuit een gezamenlijk verantwoordelijkheidsgevoel en het monitoren van resultaten zodat kan worden gebouwd aan vertrouwen tussen het zorg- en werkdomein.

Uitbreiden rol van ervaringsdeskundigen

Samen met ervaringsdeskundigen en koepelorganisaties⁶ is gekeken wat de beste manier is om ervaringsdeskundigen te betrekken bij de activiteiten binnen het programma Simpel Switchen. Ervaringsdeskundigen hebben aangegeven graag aan de voorkant, tijdens en na afloop van een activiteit te worden betrokken. Het komende jaar gaan we hiermee verder aan de slag. Daarnaast heeft de Minister voor Langdurige Zorg en Sport (LZS) aangekondigd de inzet van ervaringsdeskundigen bij het maken van beleid te verbeteren⁷. De Minister voor LZS heeft hierbij een coördinerende rol en richt een interdepartementale werkgroep in. In deze werkgroep wordt gekeken naar benodigde randvoorwaarden en andere mogelijkheden om de betrokkenheid van ervaringsdeskundigen bij beleidsontwikkeling en -uitvoering Rijksbreed te bevorderen.

Leergang Simpel Switchen

Afgelopen jaar hebben SAM (beroepsvereniging voor uitvoerders in het sociale domein), Divosa en Movisie een integrale (digitale) leergang Simpel Switchen ontwikkeld. De leergang is opgezet voor uitvoerend professionals binnen de participatieketen in het sociaal domein en biedt handvatten om inwoners te ondersteunen bij het maken van een overstap. Aan deze leergang hebben rond de 175 mensen vanuit gemeenten, UWV en zorginstellingen deelgenomen. Vanaf 2023 wordt de leergang Simpel Switchen opgenomen in het reguliere aanbod van Divosa en SAM.

Ontwikkelen van routes tussen vormen van werk

Movisie werkt aan het opstellen van vier schematische routes die mensen doorlopen als zij (willen) switchen van de ene vorm van werk naar de andere. Met deze routes wordt in kaart gebracht welke wegen voor mensen kunnen leiden naar de best passende plek. Denk hierbij bijvoorbeeld aan routes van dagbesteding naar beschut werk of juist van betaald werk naar vrijwilligerswerk. Movisie spreekt hiervoor binnen vier organisaties met mensen die een switch hebben gemaakt en hun begeleiders. In het eerste kwartaal van 2023 zijn deze routes gereed.

Inzichtelijk maken van wet- en regelgeving: switchen tussen dagbesteding – werk

Uit de Verkenning Simpel Switchen op de kaart kwam naar voren dat wet- en regelgeving geen directe belemmeringen opleveren voor het switchen,

⁶ LCR, Iederin, Mind, LFB.

⁷ Kamerstuk 24 170, nr. 254.

maar dat de veelheid en complexiteit ervan wel degelijk drempels opwerpen. Daarom heeft de Argumentenfabriek de opdracht gekregen om een praktisch en makkelijk te gebruiken product te ontwikkelen dat inzicht, duidelijkheid en handvatten biedt aan de mensen die (willen) switchen, hun omgeving én de professionals die hen daarbij helpen. Er zijn verschillende denksessies georganiseerd met professionals en ervaringsdeskundigen om vanuit hun behoeften een interactief product te maken. In het eerste kwartaal van 2023 wordt dit opgeleverd.

Handreiking parttime ondernemen

De regeling voor parttime ondernemen kan belemmerend werken in de overgang tussen uitkering en werk. Denk aan het verrekenen van het inkomen, de complexe regels van de Belastingdienst en het bieden van de juiste begeleiding. Daarom is er voor gemeenten een handreiking ontwikkeld⁸ met goede voorbeelden uit de uitvoeringspraktijk om mensen vanuit de bijstand een stap richting werk te laten zetten via parttime ondernemerschap.

Aanpassen van wet- en regelgeving

Binnen Simpel Switchen kijken we altijd naar mogelijke verbeteringen in de uitvoeringspraktijk en aanvullend of wet- en regelgeving moet worden aangepast.

Aanpassing van het Besluit advisering beschut werk

Een beschutte werkplek biedt voor veel mensen die daar werken langdurig ontwikkelingsmogelijkheden. Er zijn ook mensen, met name jongeren, die beginnen op een beschutte werkplek en zich na een tijdje zodanig ontwikkelen dat een baan in het kader van de banenafpraak of ander werk beter bij hen past. Nu zijn mensen soms terughoudend om deze stap te zetten. Mensen ervaren onvoldoende zekerheid om weer naar beschut werk te stromen als een baan in het kader van de banenafpraak of ander werk toch niet lukt. UWV moet dan namelijk opnieuw beoordelen of iemand nog steeds voldoet aan de criteria voor beschut werk. Om dit te veranderen heb ik een aanpassing van het Besluit advisering beschut werk voorbereid. Met deze aanpassing wordt het mogelijk dat mensen zonder inhoudelijke beoordeling van UWV weer naar beschut werk kunnen stromen, als de overstap naar ander werk toch niet past. Het voornemen was om deze aanpassing per juli 2023 in te voeren. Uit overleg met UWV over de uitvoerbaarheid is echter gebleken dat dit niet haalbaar is. Het lukt niet om tijdig de benodigde gegevensverwerking in het doelgroepregister te realiseren, mede doordat momenteel de eerste stappen worden gezet om het doelgroepregister voor de banenafpraak te vernieuwen. Het streven is om de wijziging op een nader te bepalen datum in 2024 in te laten gaan. De tussentijd wordt benut om samen met UWV te werken aan de randvoorwaarden die voor uitvoering van het wijzigingsbesluit nodig zijn. Uw Kamer wordt medio 2023 nader geïnformeerd.

Participatiewet in Balans en bufferbudget

Met de Kamerbrief van 28 november jl.⁹ bent u geïnformeerd over het traject Participatiewet in Balans. Een aantal van de in dit traject aangekondigde maatregelen sluiten aan bij de oplossingsrichtingen vanuit Simpel Switchen en de aanbevelingen in het rapport «Als verrekenen een

⁸ <https://www.divosa.nl/handreiking-verrekenen-inkomsten-uit-parttime-ondernemerschap>.

⁹ Kamerstuk 34 352, nr. 260.

beperking is». Het gaat dan om het verruimen van de bijverdiengrenzen en het in de Participatiewet opnemen van een discretionaire bevoegdheid voor gemeenten en SVB om in schrijnende gevallen bijstand met terugwerkende kracht toe te kennen voor in beginsel maximaal drie maanden. Ook wordt naar aanleiding van de opbrengsten van Simpel Switchen het idee van een bufferbudget uitgewerkt, een budget dat gemeenten kunnen inzetten voor bijstandsgerechtigden die door schommelingen die ontstaan door het verrekenen van inkomen, op maandbasis onder het bestaansminimum (dreigen te) komen. Het verderop in deze brief genoemde onderzoek naar het bufferbudget zal worden betrokken bij de verdere uitwerking.

Aanvullend daarop staat een aantal voornemens opgenomen; zoals het creëren van een grondslag in de Participatiewet zodat gemeenten inkomsten automatisch kunnen verrekenen aan de hand van gegevens uit de polisadministratie en het versimpelen van het verrekenen van het vakantiegeld. De aanvraagprocedure voor een uitkering wordt vereenvoudigd, zodat de drempel om kortdurende arbeid vanuit de bijstand te aanvaarden wordt verlaagd. Daarbij is het uitgangspunt dat mensen bij het aanvragen van bijstand informatie niet zelf hoeven aan te leveren als deze gegevens voor de gemeente al beschikbaar zijn in digitale systemen, dit uitgangspunt wordt verduidelijkt in de wet. Ook wordt het gebruik van Digid mogelijk gemaakt bij het aanvragen van bijstand.

Het doen van onderzoek

Binnen Simpel Switchen kijken we steeds vanuit het individu wat er nodig is om overgangen te versoepelen. Het gaat vaak om ingewikkelde processen waar veel knelpunten naar boven komen die soms vragen om aanvullend onderzoek.

Onderzoek integrale ondersteuning

De ondersteuning van mensen in het sociaal domein is nog vaak verkokerd en onvoldoende samenhangend. Om meer zicht te krijgen in bestaande integrale ondersteuningsvormen, knelpunten en oplossingsrichtingen, voert onderzoeksbureau De Beleidsonderzoekers een verkenning uit naar integrale ondersteuning in het sociaal domein. Met dit onderzoek wordt een overzicht gegeven van vormen van integrale ondersteuning in Nederland, de werking en effecten van ondersteuning, belemmeringen die ervaren worden, en aanknopingspunten voor verbetering. Daarnaast worden vijf praktijkvoorbeelden van integrale ondersteuning beschreven, bedoeld als inspiratie voor medewerkers van organisaties op beleids- en bestuurlijk niveau. Het rapport wordt aan het einde van het eerste kwartaal van 2023 opgeleverd.

Verdiepend onderzoek financiële belemmeringen dagbesteding

Uit de Verkenning Simpel Switchen op de Kaart bleek dat de gekozen financieringsvorm van de dagbesteding het vaakst als belemmerende factor wordt gezien voor de doorstroom vanuit dagbesteding naar (beschut)werk. Onderzoeksbureaus Berenschot en De Beleidsonderzoekers diepen deze financiële belemmeringen nu verder uit. Daarnaast kijken zij naar het handelingsperspectief voor het Rijk en lokale partners. Dit doen de onderzoekers door inzicht te geven in de herkomst van financiële belemmeringen (uitvoeringspraktijk of wet- en regelgeving), inzicht te geven in andere (vernieuwende) vormen van financiering die financiële belemmeringen kunnen wegnemen en tot slot door te beschrijven welke praktijkvoorbeelden van innovatieve vormen van

financiering er zijn. Dit onderzoek wordt aan het einde van het eerste kwartaal van 2023 opgeleverd.

Onderzoek afbakening doelgroep banenafpraak

Onderzoeksbureau Panteia voert onderzoek uit naar de Wet banenafpraak en de afbakening van de doelgroep banenafpraak. Eén van de vragen hierbij betreft het in kaart brengen van de implicaties als mensen met een beschut werkindicatie bij een reguliere werkgever werken zouden worden toegelaten tot de doelgroep banenafpraak. De onderzoeksresultaten worden eind februari 2023 verwacht.

Onderzoek bufferbudget

In mijn brief van 5 juli 2021¹⁰ heb ik een verkenning van het bufferbudget aangekondigd. De Beleidsonderzoekers samen met Verwonderzoek is gevraagd om te onderzoeken of en hoe het bufferbudget een oplossing zou kunnen bieden voor de feitelijke financiële problemen die voor mensen kunnen ontstaan als gevolg van inkomstenverrekening. Het onderzoek is 15 december 2022 opgeleverd (bijgevoegd). Zoals aangegeven, worden de uitkomsten van dit onderzoek betrokken bij de verdere uitwerking van het bufferbudget binnen het traject Participatiewet in Balans.

Uitbreiding en verlenging pilot Sociaal Innovatiefonds

Er wordt € 2 miljoen¹¹ ingezet voor een uitbreiding en verlenging van de pilot van het Sociaal Innovatiefonds¹². Dit publiek-private fonds heeft als doel om werkgevers te ondersteunen bij het doen van investeringen in inclusieve aanpassingen om groepen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen. Met een verlenging en uitbreiding van de pilot kunnen vijf extra werkgeversdeals worden gerealiseerd en daarmee ook extra banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Vooruitblik, wat gaan we doen

Met de uitvoering van het programma Sijmpel Switchen laten we zien dat je steeds vanuit de behoeften van het individu met soms kleine praktische stappen, grote veranderingen in gang kunt zetten. Ook op het gebied van wet- en regelgeving. Veranderingen die ertoe leiden dat de overgangen tussen uitkering en werk of tussen vormen van (betaald) werk echt makkelijker worden en mensen beter in staat worden gesteld mee te doen op de best passende plek. De intensieve samenwerking met organisaties in de uitvoering en met ervaringsdeskundigen werpt zijn vruchten af. Het samenspel tussen verbeteringen in de uitvoering en aanpassing van wet- en regelgeving maakt Sijmpel Switchen tot een succes. Maar we zijn er nog niet. Zoals eerder aangegeven zijn veel organisaties enthousiast over Sijmpel Switchen en willen ze graag aan de slag, maar soms is het in de praktijk nog lastig.

Om ervoor te zorgen dat het enthousiasme daadwerkelijk omgezet wordt in concrete daden, wordt de komende jaren het programma Sijmpel Switchen verder uitgebouwd en verbreed. Een onderdeel hiervan is een groter gebruik van de Sijmpel Switchen producten en een daadwerkelijke aanpassing van processen in de uitvoering. Ook gaan we samen met het Ministerie van VWS en betrokken organisaties de komende jaren werken

¹⁰ Opvolging rapport «Als verrekenen een beperking is»: Kamerstuk 34 352, nr. 218.

¹¹ Dit bedrag komt uit de vrijgevallen middelen van Dichterbij dan je denkt.

¹² Kamerstuk 34 352, nr. 221.

aan ontwikkelingsmogelijkheden voor mensen in de dagbesteding, voor wie dat passend is. Daardoor wordt het makkelijker om vanuit de dagbesteding door te groeien naar een vorm van (betaalde) arbeid. Hiertoe wordt een integrale visie en doorgaande lijn tussen (arbeidsmatige) dagbesteding en (beschut) werk ontwikkeld. Met elkaar zetten we in op het landelijk en lokaal vinden van samenhang tussen instrumenten en voorzieningen die vanuit de Wmo en vanuit de Participatiewet kunnen worden ingezet. Met alle betrokken partners blijven we werken aan het identificeren van concrete knelpunten in de Simpel Switchen overgangen en het opleveren van oplossingen, producten en activiteiten, waarbij we altijd blijven kijken naar wat er nu al mogelijk is in de uitvoeringspraktijk en waarvoor aanpassing van wet- en regelgeving nodig is.

De Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen,
C.J. Schouten